

ÅRSRAPPORT FRA PROGRAMSENSOR

Ved:

Elisabeth Lund Engebretsen, Senter for tverrfaglig kjønnsforskning, Universitetet i Oslo

Rapporten gjelder:

Årsstudium i kjønn, seksualitet og mangfold, 2016-2017.
Senter for kvinne og kjønnsforskning (SKOK), Universitetet i Bergen

1. Introduksjon

Dette er min første sensorrapport, og i henhold til samtaler og avtalen skal fokus for denne rapporten i hovedsak være på faglig kvalitet på årsstudiet i kjønn, seksualitet og mangfold. Det har dessuten vært uttrykt ønske om at mine vurderinger er sammenlignende både tidsmessig (høst 2016 og høst 2017) og i forhold til nasjonal og internasjonal kontekst. Når det gjelder et internasjonalt komparativt fokus, så har jeg lite materiale å forholde meg til i denne første rapporten, samt begrenset med tid. Dermed kommer dette mer sentralt inn i de fremtidige rapportene.

Det må tas med i betraktning at sammenligningsgrunnlaget er relativt magert. Årsstudiet ble opprettet i 2016 og var gjeldende for studieåret 2016/17 og 2017/18.

Det har vært relevant for dette arbeidet at jeg har vært ekstern sensor på programemner som ble undervist høsten 2017: KVIK 110 – Innføring i kjønnsstudium med utvidet semesteroppgave, KVIK 201 – Kjønnsteori, og KVIK102 Likestilling og mangfold. Dette har gjort meg litt bedre kjent med SKOK, studentene, og det generelle faglige opplegget.

I forhold til tematikken omkring faglig kvalitet, student-trivsel og frafallsproblematikk utførte jeg – med essensiell assistanse fra Idunn B Tandstad – i februar 2018 to fokusgruppe-intervjuer med studenter. Den ene fokusgruppen var med års-studenter og den andre med Bachelor studenter, for å få et godt utgangspunkt for sammenligning. I begge gruppene diskuterte vi ulike aspekter ved studenttilværelsen, valg av fag, motivasjon, og planer videre, for dermed bedre forstå statistikk på bl.a. karakterer og frafall. Jeg sammenligner noen av resultatene fra begge grupper, spesielt med tanke på årsstudieløpet, i del 3 i rapporten.

2. Faglig kvalitet

Generell introduksjon

Årsstudiet i kjønn, seksualitet og mangfold ble opprettet studieåret 2016/2017 og gir bred, tverrfaglig kompetanse i kjønnsstudier, med vekt på forholdet mellom kjønn og seksualitet, og mellom kjønn og mangfold. Det er rettet mot studenter som ønsker en fordypning i denne tematikken, og er dessuten

et tilbud til folk som jobber i ulike virksomheter der likestilling, kjønn, mangfold er relevante kunnskapsområder. For opptak kreves generell studiekompetanse.

Emnestruktur, undervisning, eksamen og karaktersetting

Her tar jeg for meg de fire emnene som inngår i årsstudiet, med spesiell fokus på de to emnene jeg også var ekstern sensor på, nemlig KVIK110 og KVIK201, samt KVIK102. Jeg har fokusert mest på KVIK201 siden dette emnet hadde et høyt stryknivå H17, og jeg fikk et godt innblikk siden jeg var ekstern sensor.

KVIK102 – Likestilling og mangfold

KVIK102 gir 15 studiepoeng. Høsten 2016 var det 50 påmeldte til eksamen, med 34 fremmøtte. Gjennomsnittskarakteren var C, og ingen strøk. Høsten 2017 var det 53 påmeldte, hvorav 43 møtte til eksamen. 4 strøk (9%). Gjennomsnittskarakteren var D. Som ekstern sensor på emnet høsten 2017 anser jeg denne vurderingen som rimelig og rettferdig. Undervisningsformen er kombinert forelesning og seminar gjennom 12 til 14 uker. Pensum er på ca 1000 sider og er variert og tematisk aktuelt, men god balanse mellom norsk og internasjonal faglitteratur. Spesielt inkludering av samisk tematikk, transtematikk, og postkolonialisme sett fra et nordisk perspektiv er spennende. Eksamensformen er en syv dagers hjemmeeksamen på 3-4000 ord. En obligatorisk arbeidsoppgave må bestås for å kunne ta eksamen; dette er en breddelest med spørsmål fra pensum.

Slik emnet er lagt opp og strukturert, ser det ut til å fungere godt. Karaktersnittet kan med fordel ønskes høyere, opp på C, men D snittet fra H2017 kan like gjerne være tilfeldig som noe annet. Dette kan bedre kommenteres med et bredere sammenligningsgrunnlag etter H2018. Se for øvrig #3 og #4 for noen generelle betraktninger.

KVIK110 – Innføring i kjønnsstudium med tilhørende semesteroppgave

KVIK110 gir 15 studiepoeng og undervises i høstsemesteret. Høsten 2016 var det 23 oppmeldte, hvorav 13 møtte, og gjennomsnittskarakter var C. 1 strøk. Høsten 2017 var det 25 oppmeldte, 19 møtte, og 2 strøk (11% stryk). Gjennomsnittskarakter var D. Som ekstern sensor H17 anser jeg denne vurderingen som rimelig og rettferdig. Emnet har obligatorisk undervisningsaktivitet som består av innlevering av annotert bibliografi, skriftlig utkast til semesteroppgave (og etterfølgende 2 veiledningsmøter), og inkludering av ett eksternt verk i semesteroppgaven som ikke er hentet fra kjernepensum, og som utgjør ca 150 sider. Eksamensformen er en semesteroppgave og skriftlig skoleeksamen på 2 timer. Både undervisningsaktiviteten og eksamensordningen gir god mulighet for å bygge opp og teste breddekunnskaper, samt kandidatens evne til akademisk skriftlig drøfting og refleksjon. Kjernepensumet er fokusert rundt tematikken kjønn og seksualitet, og er på ca 600 sider. Pensum er inndelt i 5 deler, som gir god breddekunnskap. Temaområde 2 gir mulighet for å fordype seg i ett tema; arbeid og økonomi, offentlighet, kultur og estetikk, rettigheter og politikk, eller samliv og relasjoner. Som et innføringsemne ser et slikt opplegg ut til å kunne fungere svært bra. Som med KVIK102, er karaktersnittet her D, noe som kan forbedres til C, men igjen, er det muligens tilfeldigheter enn strukturelle utfordringer som forklarer karaktersnittet for ett år, særlig når vi sammenligner med H2016.

KVIK 201 - Kjønnsteori

Dette emnet har 15 studiepoeng, og undervises om høsten. For høsten 2017 var emnet lagt opp til 13 ukentlige 3-timers seminarer, og fordelt mellom 4 undervisere – derav 1 professor, 2 førsteamanuensis, og 1 stipendiat – som rullerte på å avholde seminarene. Høstsemester 2017 var undervisningen tematisk inndelt i to bolker, den første delen kalt «sentrale innganger til kjønnsteori», der 7 sentrale teoretikere var viet hvert sitt seminar (De Beauvoir, Lacan, Irigaray, Kristeva, Spivak, Foucault, Butler); der var undervisningsformen i utgangspunktet forelesning. Den andre delen ble kalt «sentrale problemområder» og var viet tre tematiske områder fordelt på 2 seminarer hver (vitenskapsteori, likhet/forskjell, natur/kultur). Undervisningsformen her var lagt opp som en veksling mellom forelesninger og seminarundervisning. Sistnevnte hadde fokus på diskusjon der studentene var forventet å ha forberedt minst ett spørsmål hver som utgangspunkt for seminardiskusjon.

Eksamen på emnet er mappevurdering med justerende muntlig prøve. Mappeoppgaven er fordelt på 2 deloppgaver, 1 er oppgitt emne som utleveres ved semesterstart, og 1 er selvvalgt. Studentene har obligatorisk innlevering av utkast på første oppgave («obligatorisk øvingsoppgave»). Muntlig eksamen er altså justerende i forhold til karakter gitt på mappeinnlevering.

Av de 15 studentene som hadde meldt seg til eksamen høsten 2017, var det 8 som møtte. Av disse strøk 5, altså en strykprosent på 63. To gikk opp til ny eksamen på nyåret 2018, men strøk igjen. Til sammenligning var det høsten 2016 19 oppmeldte og 13 møtte til eksamen. Det var 0 stryk, og C var gjennomsnittskarakter. Som ekstern sensor på emnet høsten 2017, er min vurdering at denne karaktergivningen, med det høye stryk utfallet, var rimelig og rettferdig. De besvarelsene som fikk strykkarakter var svake og preget av en grunnleggende mangel på kunnskap og forståelse for teori. Det er vanskelig å peke på konkrete årsaker til denne drastiske forskjellen mellom H2016 og H2017. Uansett, tatt i betraktning at såpass mye undervisningsressurser går inn i emnet – 4 undervisere, 13 uker, 3 timer per uke – er det verdt å spørre seg om denne ressursforvaltningen kan organiseres på en bedre måte i forhold til studentenes læringsutbytte og eksamensresultater. Dette gjelder spesielt det forhold at oppmøte på undervisningen ikke var obligatorisk og det var mye frafall fra de ukentlige seminarene gjennom semesteret, fikk jeg opplyst.

Hvis vi ser på sensorveiledningen for H2017, så ser vi at det legges vekt på at studentene skal gjøre et «selvstendig valg» ift kilder, det formuleres forventninger til å «drøfte ulikheter og forskjeller i teoretiske perspektiver» og med vekt på «grunnlagsproblemer/teoretiske premisser.» For et emne der det ikke er noen krav til forkunnskaper, kan det være et poeng at læringsprosessen organiseres mer eksplisitt rundt disse forventningene, og med momentene i «Læringsutbytte» som ytterligere referansepunkter. Ut fra ressursgrunnlaget her, er det flere muligheter for justeringer i det pedagogiske opplegget, slik at læringsprosessen mer eksplisitt settes i sammenheng med de forventninger til kompetanse som formuleres i Læringsutbytte og Sensorveiledning.

Hva kan gjøres, helt konkret? Jeg noterer meg at det nevnes lite variasjoner i arbeidsformer i undervisningen; kanskje det er verdt å planlegge en mer interaktiv læringsprosess i seminarene, der studentene får mer sjanse til å bruke tekstmaterialet i oppgavearbeid sammen med hverandre, og knytte teori til praksis/levd liv. Med 3 timer per uke bør det være mulig å finne tid til å jobbe med tekstanalyse og/eller gruppeoppgaver, for eksempel kollektiv nærlesning av teori, samt potensielt mer pedagogisk arbeid rettet mot å sette kompleks feministisk teori i en mer livsnær, konkret kontekst, for eksempel knyttet til dagsaktuell samfunnsdebatt, eller aktuelle arrangementer i Bergen. Skrive-workshops for å jobbe med mappeoppgavene er også en mulighet. En kan selvsagt gjøre oppmøte obligatorisk, men ønskes det andre virkemidler enn det for å bedre studenters oppmøte, kan ellers flere del-kvalifiseringsoppgaver knyttet til samarbeid og dermed oppmøte i seminarene være en måte å få studenter til å delta, uten tvangsaspektet ved å gjøre det obligatorisk per se. Disse øvelsene vil kanskje også kunne bidra til økt tilknytning til faget og SKOK på sikt, noe som jo ble

etterlyst i fokusgruppene (se neste seksjon). Jeg viser for øvrig til Anne Birgitte Rønnings sensorrapport fra 2015, og hennes kommentarer på dette emnet, i forhold til potensialet som emnet har vis-a-vis dagens praktiske opplegg og teoretiske fokus.

Dermed er et videre moment det faglige fokuset; valg av teori og teoretikere ligger i stor grad på et psykoanalytisk, og høyst abstrakt nivå, som jeg vil si er ganske avansert, og er derfor kanskje ikke i utgangspunktet det mest logiske valget for et emne på kjønnssteori der det ikke er krav til forkunnskaper, selv om det er på 200 nivå. Kunne emnet bli organisert mer tematisk i sin helhet, slik som i del 2, hvor ulike teoretikere kunne komme inn som del av et bredere tematisk fokus, kan være verdt å vurdere.

3. Noen hovedfunn fra fokusgruppe-intervjuene, med kommentarer

Generelt opplyste studentene på årsenhet at de valgte årsstudiet (og ikke bachelor-studier) grunnet usikkerhet omkring videre universitetsstudier, og flere nevnte også at opplegget gjorde at det ble mulig å kombinere studier med jobb. Flere nevnte at 'mangfold' i tittelen på programmet appellerte til egne eksisterende interesser på et bredt felt, ikke bare kjønn og likestilling. Alle opplevde at den forventede arbeidsmengden var mye mer enn de hadde forestilt seg, og at det var stor forskjell på 1. og 2. semester. Mange opplevde skriveoppgaven i KVIK110 og begrepet «logisk begrepslig» som lå i oppgaveteksten som svært vanskelig, og at de følte at det var vanskelig å få klarhet fra seminarlærer på dette. Her kunne det kanskje være bra å legge inn strukturert veiledning tidligere i semesteret, med emneansvarlig/e, slik at forvirring og angst i forhold til å forstå oppgaven kunne bli tatt hånd om.

Flere var usikre på å gå videre med studier i kjønn, men flere nevnte utenforliggende årsaker til dette (familie, andre karriereplaner etc). Alle nevnte at de lærte mye nyttig av studiet og kunne bruke det både i dagliglivet, jobb, og gav dypere forståelse.

Ingen følte særskilt tilhørighet til SKOK. Dette nevnte også flere av studentene på bachelor fokusgruppen. Her ligger det potensiale for arrangementer og initiativer som kan knytte nye studenter på begge program nærmere opp mot SKOK. Flere nevnte at de ikke hadde hørt om SKOK før tilfeldighetene gav dem informasjon om studiemulighetene. Kanskje er mer promotering av SKOKs studietilbud, ikke minst i sosiale medier, verdt å vurdere.

Praktiske muligheter utenfor universitetet, som «jobbskygging» som vi diskuterte på møte i februar, med besøk på ulike arbeidsplasser for studenter, kan gi en forsmak på arbeidslivet. Dette er svært relevant siden flere nevnte at de var veldig usikre på hva kjønnsstudier kan brukes til videre, og at dette for noen opplevdes som en utfordring i møte med f.eks. foreldre, venner og andre.

Ellers opplyste bachelor-studentene om at det ikke tidligere var organisert mulighet for å gi feedback på opplevelsen av studiene etc. Jeg fikk ikke spurt årsstudie-studentene om det samme. Men det kan anbefales å legge inn muligheter for studentevaluering på begge programmer, for å følge opp progresjon, studentopplevelser etc underveis, mens de fremdeles er ved SKOK.

4. Innspill på bakgrunn av ovenstående rapportering

- Det kan være nyttig å utforme mer detaljerte sensorveiledninger samt karakterforklaringer til hvert emne, og som knyttes direkte til emnets uttalte Læringsutbytte. På denne måten blir forventninger til studentene forklart og forhåpentlig mer forståelig i forhold til forventet

arbeidsmengde. Dette kan også være nyttig for emneansvarlig/e (og ekstern sensor) i forhold til å skape en god balanse mellom pensumtematikk, litteratur, læringsmetoder og karakterbegrunnelser.

- Generelt benytter SKOK seg av en dynamisk variasjon av eksamens- og vurderingsformer på de ulike emnene. Dette er svært bra, og noe som det absolutt bør fortsettes med.
- Vurdere kvalifiseringsoppgaver underveis i semesteret på KVIK 201, for eksempel refleksjonsessays, nærlesing og diskusjon av utvalgt tekst, eller gruppebasert skriftlig innleveringsarbeid som må leveres personlig i forbindelse med undervisningen, og som vurderes i henhold til bestått/ikke bestått.
- Et alternativ for å hindre frafall og stryk er å gjøre oppmøte obligatorisk, men dette kan virke mot sin hensikt, og jeg har mer tro på et opplegg som det listet over, med noe økt arbeidsmengde, skriftlig arbeid som følges opp, for der ligger en uuttalt forventning til ikke bare oppmøte men også deltakelse. Det tror jeg har fordelen av å skape en annerledes, og mer pedagogisk konstruktiv dynamikk.
- For KVIK110 og temadelen kjønn og seksualitet, ville jeg kanskje vurdere inkludering av tekst på transnasjonal seksualitet, eller global seksualitet, som f.eks. Martin Manalansans arbeid, eller Inderpal Grewal og Caren Kaplans 2001 tekst i *GLQ* på 'global identities'.
- Av mer praktisk art virker det som om mange av studentene ikke har lært seg eller forstår fundamental siteringspraksis og referansestiler i academia. Dette går igjen i svært mange eksamensoppgaver jeg har sett på i høst og på nyåret. En workshop eller integrert opplæring i referanse og siteringspraksis er absolutt viktig, og jeg tenker at det kan med fordel også nevnes som et moment i karaktervurderingen, slik det for eksempel gjøres ved (noen emner ved) STK, UiO.

Elisabeth Lund Engebretsen

Oslo, 21 mars 2018

Til: Universitetet i Bergen, Det samfunnsvitenskapelige fakultetet
Frå: Elisabeth Bakke

Dato: 26. januar 2018

Programsensorrapport, Europastudium (BASV-EUR) 2018

Rapporten er basert på tilsendt dokumentasjon og to møte i Bergen 3. november 2017: eitt med programleiar Michaël Tatham, tidlegare programleiar Christhard Hoffmann og undervisningsleiar Leiv Marsteintredet (studiekonsulent Stine Soltvedt Jakobsen var med på delar av møtet), og eitt med tre av studentane på programmet. To av dei var førsteårsstudentar; den tredje var tatt opp i 2016. Alle tre har vald eller vil velja fordjuping i samanliknande politikk.

Bestillinga gjekk ut på å vurdere «både programstrukturen og de ulike kursene som tilbys med fokus på forbedringspotensiale», samt gje ei generell vurdering av «programstruktur, kurstilbud, studenttilfredshet, vurderingsmetoder og praksistilbudet vårt i Brussel og Norge».

Som underlagsmateriale har eg fått tilsendt informasjon om programmet, inkludert studentstatistikk (opptakstal, søkjartal, val av spesialisering, gjennomføringstal) og oversikt over innhald og oppbygging av programmet. Eg har fått opplyst at det ikkje er gjort evalueringar av nokon av dei aktuelle EUR- eller SAMPOL-kursa sidan førre evalueringsrapport. Derimot har eg fått tilsendt ei evaluering av praksisemnet SAMPOL 290. I etterkant av møtet fekk eg også tilsendt kursplanar/forelesingsplanar for emna EUR101, EUR103, EUR105 og SAMPOL103, og ny kursplan for EUR105.

Generelt om programmet

Bachelorprogrammet i Europastudium er administrert av Institutt for samanliknande politikk (Sampol) frå og med 2012-opptaket, og er i dag eit samarbeid mellom Sampol og Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap.

Storleiken på kulla varierer ein god del, trass i at talet på studieplassar på programmet har vore det same (30 plassar). Ifølgje dei tala eg har fått tilsendt frå Tom Gundersen, var det tatt opp totalt 26 i 2013, 33 i 2014, 39 i 2015, 16 i 2016 og 31 i 2017. Dette stemmer ikkje heilt overeins med tala frå samordna opptak som eg også har fått tilsendt (sjå tabell 1), men hovudinntrykket er det same. Det ser ut til at «dippen» i 2016 skuldast ein kombinasjon av få primærsøkjarar og utilstrekkeleg overbooking.

Tabell 1: Opptak til lavere grads studier høsten 2015-17 (Samordna opptak)

Program	Studieplasser	Primørsøkere	Tilbud	Møtt
Bachelorprogram i europastudier, 2015	30	36	66	42
Bachelorprogram i europastudier, 2016	30	21	36	22
Bachelorprogram i europastudier, 2017	30	28	46	28

Kjelde: tilsendt tabell.

Det ser dessutan ut til å vera eit betydeleg fråfall i løpet av det første året: da studentane skulle velja fordjuping (etter to semester) var det 17 att i 2013-kullet, 18 i 2014-kullet, 25 i 2015-kullet og 10 i 2016-kullet. Talet på studentar som fullfører varierer mellom 3 i året (2013) og 10 i året (2014 og 2017). Det inneber at mellom ein tredjedel og ein fjerdedel fullfører.

Eg uttrykte i den førre rapporten uro for rekrutteringsgrunnlaget (det var 20 primørsøkjarar på 30 studieplassar i 2013), og sjølv om dette ser ut til å ha betra seg noko, særleg i 2015, er talet på primørsøkjarar framleis relativt lågt og poenggrensene heller ikkje imponerende (39,8 på ordinær kvote og 38,4 for førstegongsvitnemål hausten 2017, ifølgje ein e-post frå Stine Soltvedt Jakobsen). Til samanlikning var poenggrensene på bachelorprogrammet til Sampol 40,7 og 42,1, og på statsvitenskap i Oslo 53,1/48,3. Det skal leggjast til at poenggrensene var enda lågare på Europastudium i Trondheim (36,8/36,4).

Tala for studiepoengproduksjon per student er ikkje brote ned på studieprogram, og eg veit derfor ikkje korleis europastudentane ligg an samanlikna med andre studentar.

Programstruktur

Studiestrukturen er felles for alle i første og andre semester. I første semester tar studentane Exphil, SAMPOL 103 (Faglege tilnærmingsmåtar og ideologiar i studiet av politikk) og EUR101 (Innføring i europeisk historie og politikk); i andre semester tar dei EUR103 (Europa etter 1945) og EUR105 (European Union Institutions and Politics).

Etter det første året vel studentane spesialisering i samanliknande politikk eller historie. Både før og etter omlegginga av programmet har det store fleirtalet vald samanliknande politikk. Sidan Sampol overtok ansvaret i 2012, er det totalt 9 av 89 som har vald fordjuping i historie, dvs. litt over 10 prosent. I 2016-kullet var det berre ein.

Dei som vel historie, tar to 15-poengsemne i eldre historie i tredje semester og to 15-poengsemne i nyare historie i fjerde semester. Tema for desse kursa varierer. Teori og metode (HIS203) er plassert i sjette semester, saman med bacheloroppgåva (HIS250), og begge gir 15 studiepoeng.

Dei som vel samanliknande politikk tar derimot metode (MET102) i tredje semester, saman med SAMPOL 115 (Democracy and Democratization) – begge gir 15 studiepoeng. I fjerde semester tar dei tre 10-poengsemne: SAMPOL 105 (Stats- og nasjonsbygging), SAMPOL 106 (Politiske institusjoner i etablerte demokrati) og SAMPOL 107 (Politisk mobilisering). Også her er bacheloroppgåva (SAMPOL 260) plassert i sjette semester, saman med to valfrie emne på 200-nivå. Alle tre er 10-poengsemne.

I praksis er dette to heilt åtskilde løp etter andre semester. Det einaste fellestrekket er at begge spesialiseringane legg opp til at femte semester skal brukast til utveksling/frie studiepoeng. Dei som vil ta eit praksisemne som ein del av graden, gjer det her.

Som eg også skreiv i førre rapport, oppfattar eg omlegginga av programmet som vellykka. Profilen er tydeleg, dei obligatoriske fellesemna i første og andre semester ser ut til å utfylle kvarandre godt tematisk, og dei gir ein naturleg progresjon frå første til andre semester. Dei to spesialiseringane ser også ut til å henge godt saman, og særleg ser spesialiseringa innafor samanliknande politikk ut til å gje ei tett og god samling om viktige tema i europeisk politikk.

Når det gjeld programstrukturen etter andre semester, meiner eg likevel det er rom for forbetringar. Studentrepresentantane trekte fram rekkefølgja på dei obligatoriske emna innafor fordjupinga i samanliknande politikk, nærmare bestemt at SAMPOL 115 kjem før SAMPOL 105, 106 og 107. Dei viste til at Sampol-studentane (dei som tar den disiplinære bachelorgraden) tar desse emna i motsett rekkefølgje, og meinte at dette var ein fordel fordi SAMPOL 115 byggjer på dei tre andre. Studentane tok opp det same førre gongen (sjå 2014-rapporten). Eg veit at det kan vera vanskeleg å få kabalen til å gå opp på eit tverrfagleg program, men det er verdt å vurdere om noko kan gjerast.

Sjølv har eg merka meg to ting: for det første at metoden er plassert i ulike semester innafor dei to studieløpa, og for det andre at bacheloroppgåva på Sampol utgjer 5 studiepoeng mindre enn på historie. Eg har fått opplyst at dette heng saman med korleis dei disiplinære studieløpa er strukturert. Det er kanskje ikkje så farleg at programstrukturen er forskjellig, men dersom dette skal vera *ein* grad, er det vel ikkje urimeleg at bacheloroppgåva gir like mange studiepoeng på tvers av fordjupingsval.

Det er dessutan mitt klare inntrykk, basert på samtalanane både med programleiing og studentar, at todelinga etter andre semester går ut over samhaldet mellom europastudentane utover i studiet. Studentane seier sjølvsagt at dei er ein godt samansveisa gjeng det første året, men etter det er det lett for at europastudentane – og særleg dei som vel historie – «druknar» i det større miljøet på Sampol og historie.

Ein måte å samle studentane på mot slutten av studieløpet, kunne vera å ha eit felles bacheloroppgåvekurs på tvers av fordjuping, der studentane legg fram utkast til oppgåva og opponerer på utkasta til kvarandre. Denne modellen hadde vi gode erfaringar med i Oslo – før programmet vart lagt ned. Studentane tykte dette var ein god idé.

Kurstilbod med vekt på obligatoriske fellesemne

Når det gjeld vurdering av kurstilbodet med tanke på forbedringar, har eg i samråd med programleiinga vald å fokusere på dei obligatoriske fellesemna i første og andre semester: SAMPOL 103 (Faglege tilnærmingsmåtar og ideologiar i studiet av politikk), EUR101 (Innføring i europeisk historie og politikk), EUR103 (Europa etter 1945) og EUR105 (European Union Institutions and Politics).

a) EUR 101 Innføring i europeisk historie og politikk

Dette er eit innføringsemne med programleiar Michaël R. Tatham som emneansvarleg. Forelesingsrekke på 12 forelesingar er delt mellom Christhard Hoffmann, Håkon Haugland, Jan Erik Grindheim og Georg Picot.

Forelesingar og seminar: Her er tilbakemeldinga frå studentane at forelesingane er spennande, men gir mykje informasjon på kort tid. Studentane er veldig begeistra for seminara: desse er til stor hjelp for å forstå stoffet og burde kanskje derfor vera obligatoriske, meinte studentane. Etter å ha studert lista over tema for forelesingane og spørsmåla som vart diskutert i seminara, kan eg godt forstå begge synspunkt. Spørsmåla til diskusjon i seminargruppene er faktisk veldig gode, og det er derfor ikkje overraskande at læringsutbyttet er stort.

Pensum består av tre bøker: Claes & Førland (2010). *EU. Mellomstatlig samarbeid og politisk system*, Dinan (2014). *Origins and Evolution of the EU*, og Wilson & van der Duissen (1995). *The History of the Idea of Europe*.

I tillegg kjem eit såkalla elektronisk kompendium som består av 14 bidrag i tillegg til Wilson & van der Duissen (dobbeltført på litteraturlista), og 13 online-artiklar.

Boka til Claes og Førland (2010) er i seg sjølv utmerka, men tar til å bli utdatert. Det har skjedd ein del i EU sidan 2010, for å seia det forsiktig. Eg har likevel sympati for ideen om å bruke eit norsk læreverk der dette finst. Det kom ei bok på norsk i 2016, skrive av tre ARENA-forskarar (Olsen, Rosén og Trondal: *Hvordan virker EU?*, Universitetsforlaget, Oslo), som kanskje kan vera eit alternativ. Denne tar også opp forholdet mellom Noreg og EU. Eg har ikkje lese boka, så det må emneansvarleg gjera sjølv.

Boka til Dinan (2014) er ein klassikar, og har kome i fleire utgåver. Studentane melder at dei likte både Claes & Førland og Dinan godt. Derimot fann dei Wilson & van der Duissen (1995) tung å lesa. Det overraskar meg ikkje. Europastudentane i Oslo hadde same innvending mot denne boka, som var pensum på eit liknande innføringskurs. Eg er litt usikker på om det finst gode alternativ som dekkjer same tematikk. Det er mogleg at meir av Østergårds bok (1998) kan brukast.

Når det gjeld det elektroniske kompendiet og online-artiklane, er hovudproblemet at det rett og slett er for mange av dei. Det kan dessutan verke som ein har prøvd å dekke litt for mange tema på ein gong. Her vil det vera ein fordel å konsentrere seg om færre tema, og kanskje også færre bidrag. Studentane tykte det var irriterande at det er så mange av desse småartiklane. Det gjer det lett å gløyme dei, samtidig som dei ikkje alltid gir så mykje ekstra. Artiklar som viser døme på hendingar verkar litt mot si hensikt fordi dei er vanskelege å plassere i forhold til resten av pensum, og det viser seg at ein kan gjera det bra på eksamen utan å ha lese dei – stadig ifølgje studentane.

Her tilrår eg ein grundig pensumrevisjon.

b) EUR 103 Europa after 1945: Resources, Demography, Economy

Dette er eit innføringsemne der hovudvekta ligg på «den demografiske og økonomiske utviklinga i Europa i etterkrigstida». Eg har fått tilsendt ein studieplan for V-2017, der Christhard Hoffmann står oppført som emneansvarleg, og forelesingane er delt mellom Schröter, Seim, Solli, Sævold, Hoffmann og Haavet. For vårsemesteret 2018 er berre Schröter oppført på forelesingsoversikta på nett. Han var også emneansvarleg V-2015, og har svart (veldig kort og ufullstendig) på ein emnerapport som eg har fått tilsendt. I 2015 underviste Schöter, Hoffmann, Seim og Solli på emnet. Emnet går på engelsk.

Pensum består av tre bøker: Berent (2016). *An Economic History of Twentieth-Century Europe* (kap. 4-6); Eichengreen (2008). *The European economy since 1945: coordinated capitalism and beyond*; og Livi-Bacci (2000). *The population of Europe. A history*. I tillegg kjem eit digital kompendium med 20 bidrag og to bidrag frå internett. Eg kjenner ikkje til denne litteraturen, og kan derfor ikkje kommentere enkeltbidrag, men også på dette emnet ser det ut til å vera mange bidrag om (litt for mange) ulike tema.

Hoffmann (emneansvarleg V-2017) meinte at heile kurset bør endrast. Det heng dårleg saman, pensum er fragmentert, og det er inga seminarundervisning. Studentane gav uttrykk for noko av det same. Dei opplever emnet som rotete. Dei ulike delane er ok i seg sjølv, men det er vanskeleg å sjå samanhengen mellom dei tema som blir behandla og forstå kva ein skal trekke ut av det. Studentane ønskte seg dessutan seminarundervisning, og gjerne fleire forelesingar. Dei meinte at meir undervisning er gunstig for å få studentane til å koma seg på universitetet. Dei var dessutan misnøgde med at fleire av dei norske forelesarane snakkar veldig dårleg engelsk.

Det er vanskeleg å danne seg ein fullstendig inntrykk av eit emne berre ved å lesa emnebeskriving, forelesingsoversikt og pensumoversikt, men basert på det eg har lese, må eg seia meg samd med Hoffmann og studentane. Det er rett og slett litt uklart kva som er formålet med emnet. Tematikken sprikar. Kurset bør omarbeidast med tanke på

konsentrasjon om færre tema som heng betre saman. Sidan EU er ein såpass viktig del av studiet, kan det vera ein idé å fokusere tydelegare på europeisk økonomisk historie. Regionale forskjellar og migrasjonsstraumar er også interessante tema i ein europeisk samanheng. I den grad geografi skal vera ein del av emnet, ville eg lagt meir vekt på økonomisk geografi og politisk geografi, og mindre på befolkningsgeografi, dvs. heilt konkret kutte stoffet som kjem inn under forelesing 2-4 (i planen for V-2017).

Emnebeskrivinga er dessutan litt knapp og kunne trenge ei overhaling.

c) EUR105 European Union Institutions and Politics

Dette emnet har fått status som «Jean Monnet Academic Module» for ein treårsperiode, og er dermed delvis EU-finansiert. Emnet handlar om utviklinga av europeisk integrasjon med hovudvekt på institusjonar, veksten i politikkområde og konflikthar knytt til utvidingane av EU. Ei rekkje teoriar blir brukt som inntak til å forstå europeisk integrasjon. Michaël R. Tatham er emneansvarleg. Forelesarar er Tatham sjølv og Georg Picot. Praktiskarar frå EU (inkludert kommisjonen) skal gjesteforelesa. Det er dessutan innført seminarundervisning på emnet V-2018, der frammøtekravet er minst 75 prosent. Det er obligatorisk å produsere ein digital poster, ein podcast (audio) eller ein video som skal leggjast ut på internett. Denne skal leggjast fram i seminaret.

Pensum består av to hovudbøker: Hix & Høyland (2011) *The Political System of the European Union*, og Nugent (2017). *The Government and Politics of the European Union*. I tillegg kjem 22 kapittel og artiklar – det meste tilgjengeleg på nett. Andre del av emnet (som gjeld teori) er berre dekt i artiklar.

Kurset er tydeleg todelt, med ein del som handlar om europeisk integrasjon og ein del to som tar for seg teoriar som kan brukast til å forklare integrasjon – eller tilbakeslag. Kurset heng likevel godt saman, og innføring av av poster/podcast som kvalifiseringsoppgåve er spennande. Å bruke praktiskarar som gjesteforelesarar er ein utmerka idé. Opplegget for emnet er i det heile ambisiøst – kanskje for ambisiøst, gitt at det er eit emne på 100-nivå. Dette gjeld særleg pensum. Nugent er etter det eg kjenner til grei å følgje, men boka til Hix og Høyland vurderte eg for eit tilsvarande emne ved UiO, og oppfatta den da som for vanskeleg på innføringsnivå. Så mykje som skjer i EU for tida, tar ei bok frå 2011 uansett til å bli utdatert. Sjølv bruker eg John McCormick (2015). *European Union Politics* (Palgrave). Den er relativt lettles, men ikkje ideell. Vi har tidlegare brukt ei bok redigert av Michelle Cini: *European Union Politics* (Oxford). Denne kom i ny utgåve i januar 2016. Det finst ei rekkje andre lærebøker om EU på marknaden. Eg ville nok også ha vurdert å byte ut nokre av originalbidraga i teoribiten med ei lærebok. Fordelen med eit artikkelbasert pensum er at det er lettare å halde oppdatert, men det blir meir for studentane å halde styr på, så dette er ei avveging.

Studentane oppfattar teoridelen som det tyngste her, og meiner det hadde vore fordelaktig med eit seminar der ein kunne gå gjennom teoriane. Det blir spennande å sjå korleis seminar med hovudvekt på digital produksjon vil fungere.

d) SAMPOL 103 Faglege tilnærmingar og ideologiar i studiet av politikk.

Emnet gir ei innføring i a) politiske ideologiar og b) samfunnsvitskapelege tilnærmingsmåtar. Emneansvarleg er Olav Elgvin, som også har alle forelesingane. Studentane må levere ei kvalifiseringsoppgåve på maks. 1500 ord.

Pensum er Balsvik og Solli (2011). *Introduksjon til samfunnsvitenskapene 2*, som også er i bruk på SV-Exfac i Oslo; Ball et al (2017). *Political Ideologies and the Democratic Ideal*; originaltekstar av Marx og Mill; og to kapittel i Moses & Knutsen (2012). *Ways of Knowing: Competing Methodologies in Social and Political Research*.

Studentane gav uttrykk for at dette er eit veldig bra fag. Av pensumbidraga trekte dei særleg fram Ball et al, og dei tykte Elgvin er ein god forelesar. Han driv tavleundervisning – alle noterer og dei fleste møter fram. Dei tykte kvalifiseringsoppgåva var nyttig og det same gjeld opplæringa i akademisk skriving på seminaret.

Eg har eigentleg ingen merknader til dette emnet. Det ser ut til å fungere godt.

Når det gjeld kurstilbodet generelt, har eg merka meg at det er relativt få reine EUR-emne, og ingen på 200-nivå, og forholdet mellom Noreg og EU er ikkje dekt. Problemet er at programmet allereie er ganske fullt. Det er neppe mogleg å innføre eit nytt obligatorisk fellesemne utan at det går på kostnad av frie emne. Om studentane skal kunne dra på utveksling, kan ikkje frie emne utgjera mindre enn 30 studiepoeng. Ei løysing kan vera å opprette eit 10-poengsemne på 200-nivå og gjera det obligatorisk for dei som vel fordjuping i samanliknande politikk (som jo er dei fleste). Så lenge historie opererer med 15-poengsemne og bacheloroppgåva utgjer 15 studiepoeng, ser eg ikkje heilt korleis det er mogleg å få det til der.

Vurderingsmetodar

Etter det eg kan sjå, har SAMPOL 103 kvalifiseringsoppgåve i kombinasjon med 3 dagars heimeeksamen (maks. 3000 ord), EUR 101 og EUR103 har skuleeksamen på 4 og 6 timar, og EUR 105 har digitalt prosjekt som kvalifiseringsoppgåve i kombinasjon med 4 dagars heimeeksamen (maks. 4000 ord). Dei obligatoriske fellesemna gir dermed bra variasjon når det gjeld vurderingsformer. Heilskapen vil sjølvsagt vera avhengig av fordjupingsval og val av emne innafor fordjupinga igjen, men det er så vidt eg kan sjå god balanse mellom vurderingsformer på begge spesialiseringar.

Praksisemne i Noreg og Brussel

Som ein del av bachelorprogrammet i Europastudium kan studentane ta eit praksisemne på 20 eller 30 studiepoeng. Studentane har arbeidslivspraksis i 16 veker i samarbeidande bedrifter og skriv til slutt ein rapport som blir vurdert til godkjent/ikkje godkjent. Praksisbedrifta bestemmer temaet for rapporten etter eigne ønske og behov. Dei som har praksisplass i Bergensområdet, arbeider 50 prosent, får ei uttelling på 20 studiepoeng, og tar eit 10-poengsemne ved sidan av (kurskode SAMPOL 290). Studentar som har praksisplass i Oslo eller Brussel arbeider 100 prosent og får til gjengjeld 30 studiepoeng (kurskode SAMPOL 291). For å kunne ta eit praksisemne må europastudentane ha eit C-snitt, og må ha fullført EUR 101, EUR 103, EUR 105 og MET102, dvs. at dei tidlegast kan ta praksisemnet i fjerde semester.

Både den tilsendte studentevalueringa av SAMPOL290 og erfaringane til tidlegare praksisstudentar (ligg ute på UiBs nettsider) tydar på at ordninga med praksisplassar i bedrift er populær og vellykka. Nå er ikkje intervju med utvalde praksisstudentar nødvendigvis særleg representative, men dei som er intervjuar, er (ikkje overraskande) veldig positive. Av dei som svarte på evalueringa av SAMPOL 290, var 11 av 13 svært fornøgde og 2 fornøgde med praksisemnet, og berre ein var misfornøgd med praksisbedrifta. Litt over halvparten tykte det var mykje arbeid, og fire av 13 var mellomfornøgde med vegleiing og oppfølging. Det siste er ikkje så rart, gitt at fire hadde møte med mentor i bedrift under ein gong i månaden (dette skal eigentleg skje minst ein gong i veka). Derimot var eit stort fleirtal svært fornøgd med oppfølginga frå instituttet, og heile 10 av 13 rapporterte at dei hadde svært stort læringsutbytte. Det var berre ein som ikkje ville råde andre til å ta eit praksisemne (svar: veit ikkje).

Informasjonen på UiBs nettsider er også god, sjølv om ein må klikke på fleire lenker for å få fullstendig informasjon. Eg har ikkje greidd å finne retningslinjer for praksisrapporten, ut over at praksisbedrifta utarbeider tema. Skal studenten f.eks. beskrive arbeidsoppgåvene og/eller reflektere over desse, eller er det fritt fram? Det står ingenting om omfang, innhald, når rapporten skal leverast, eller kven som godkjenner den. Kva er kriteria for å godkjenne rapporten? Det er mogleg dette blir kommunisert til studentane på anna vis, men i så fall bør det kanskje også stå på nettsidene.

Kor nøgde er studentane?

Møtet med dei tre studentane gav eit positivt inntrykk av studentmiljøet ved programmet. Fagutvalet gjer ein god jobb, men alle deltar ikkje nødvendigvis i alt. Det var da eg snakka med dei mest første- og andreårsstudentar som dukka opp på dei ulike arrangementa, også fordi mange av tredjeårsstudentane var på utveksling i haustsemesteret. Førsteårsstudentane er ein samansveisa gjeng, medan andreårsstudentane nå er ein del av Sampolgjengen.

Blant aktivitetane nemnte studentane quiz ein gong i månaden, hyttetur, julebord, eksamenshjelp (andreårsstudentane hjelpte førsteårsstudentane), og studietur for alle tre kull. Det er fagutvalet som organiserer, men tredjeårsstudentane hjelpte til med program. Bortsett frå ein kar i 60-åra som ikkje er med på så mykje av det sosiale, er alle med. Studentane seier det sosiale miljøet på programmet er godt.

Som sist stilte eg spørsmål om korleis dei studentane eg snakka med hadde høyrte om Europastudium og dermed søkt. I 2013 svarte alle at dei hadde fått informasjon om studiet via vennar/bekjente/ei søster. Denne gongen svarte alle tre at dei hadde gått via samordna opptak, og det er betryggande. Den eine hadde sett gjennom tilbod på UiO, UiB og NTNU, den andre vurderte også Europastudium ved NTNU, medan den tredje berre såg på UIB, fordi han ikkje ville flytte frå Bergen. To av dei hadde ikkje Europastudium som førsteval, men alle tre er godt nøgd med studiet.

Kor nøgde resten av studentane på Europastudium er med programmet generelt og det faglege innhaldet i dei ulike emna, har eg ikkje grunnlag for å seia noko meir presist om, da det ikkje har vore gjort studentevalueringar.

Blindern, 26.1.2018 ,

Elisabeth Bakke